HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

12 mai 2021 *

„Trimitere preliminară – Egalitate de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale – Directiva 79/7/CEE – Articolul 4 alineatul (1) – Discriminare pe criterii de sex – Reglementare națională care prevede acordarea unui supliment la pensie pentru maternitate femeilor care au avut un anumit număr de copii – Excluderea femeilor care au solicitat pensionarea anticipată de la beneficiul acestui supliment la pensie – Domeniul de aplicare al Directivei 79/7/CEE”

În cauza C-130/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (Tribunalul pentru Litigii de Muncă nr. 3 din Barcelona, Spania), prin decizia din 4 martie 2020, primită de Curte la 9 martie 2020, în procedura

YJ

împotriva

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, doamna C. Toader și domnul M. Safjan (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru YJ, de L. Ripoll Sans, abogada;

– pentru Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), de A. R. Trillo García și P. García Perea, în calitate de agenți;

– pentru guvernul spaniol, de M. J. Ruiz Sánchez, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de C. Valero și I. Galindo Martín, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatei generale,

* Limba de procedură: spaniola.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale (JO 1979, L 6, p. 24, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 192).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între YJ, pe de o parte, și Instituto Nacional de la Seguridad Social (Institutul Național de Securitate Socială, Spania) (denumit în continuare „INSS”), pe de altă parte, în legătură cu refuzul acestuia din urmă de a-i acorda lui YJ un supliment de maternitate în cadrul pensiei sale pentru limită de vârstă anticipate.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Primul și al doilea considerent ale Directivei 79/7 au următorul cuprins:

„întrucât articolul 1 alineatul (2) din Directiva 76/207/CEE a Consiliului din 9 februarie 1976 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă [(JO 1976, L 39, p. 40, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 164)] prevede că, în vederea asigurării aplicării treptate a principiului egalității de tratament în domeniul securității sociale, Consiliul [Comunităților Europene], hotărând la propunerea Comisiei [Comunităților Europene], va adopta dispozițiile care definesc conținutul, domeniul și condițiile de aplicare; întrucât [T]ratatul [CEE] nu a prevăzut atribuțiile de acțiune necesare în acest scop;

întrucât este necesară punerea în aplicare a principiului egalității de tratament în domeniul securității sociale în primul rând în cadrul regimurilor juridice care asigură protecția împotriva riscurilor de boală, invaliditate, limită de vârstă, accident de muncă, boală profesională și șomaj, precum și în sistemul de asistență socială, în măsura în care acestea sunt destinate să completeze sau să suplinească regimurile menționate anterior;”

4 Articolul 1 din această directivă prevede:

„Obiectul prezentei directive îl constituie aplicarea treptată, în domeniul securității sociale și al altor elemente ale protecției sociale prevăzute la articolul 3, a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale, denumit în continuare «principiul egalității de tratament».”

5 Articolul 4 din directiva menționată este redactat după cum urmează:

„(1) Principiul egalității de tratament presupune inexistența oricărei discriminări pe criterii de sex, în raport, direct sau indirect, în special cu starea civilă sau familială, îndeosebi în ceea ce privește:

– domeniul de aplicare al regimurilor și condițiile de acces la acestea;

– obligația de a cotiza și calculul cotizațiilor;

– calculul prestațiilor, inclusiv sporurile datorate celuilalt soț și persoanelor aflate în întreținere și condițiile care reglementează durata și menținerea dreptului la prestații.

(2) Principiul egalității de tratament nu aduce atingere dispozițiilor referitoare la protecția femeilor în caz de maternitate.”

6 Potrivit dispozițiilor articolului 7 alineatul (1) din aceeași directivă:

„Prezenta directivă nu aduce atingere dreptului statelor membre de a exclude din domeniul său de aplicare:

(a) stabilirea vârstei de pensionare în scopul acordării pensiei pentru limită de vârstă și posibilele consecințe ale acesteia pentru alte prestații;

(b) avantajele în privința regimurilor de asigurări pentru limită de vârstă acordate persoanelor care au crescut copii; dobândirea drepturilor la prestații după perioadele de întrerupere a angajării datorate creșterii copiilor;

[…]”

Dreptul spaniol

7 Articolul 60 din Ley General de la Seguridad Social (Legea generală privind securitatea socială), în versiunea consolidată aprobată prin Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (Decretul legislativ regal 8/2015 de aprobare a textului revizuit al Legii generale privind securitatea socială) din 30 octombrie 2015 (BOE nr. 261 din 31 octombrie 2015, p. 103291) (denumită în continuare „LGSS”), intitulat „Supliment pentru maternitate în pensiile de tip contributiv din sistemul de securitate socială”, este redactat astfel:

„1. Se acordă un supliment la pensie, pentru contribuția lor demografică la securitatea socială, femeilor care au avut copii biologici sau adoptați și care beneficiază, în cadrul unui regim al sistemului de securitate socială, de o pensie de tip contributiv pentru limită de vârstă, de soț supraviețuitor sau pentru incapacitate permanentă.

Suplimentul respectiv, care are, sub toate aspectele, natura juridică a unei pensii publice de tip contributiv, constă într-o sumă echivalentă celei care rezultă din aplicarea unui anumit procent la valoarea inițială a pensiei menționate, care se determină în funcție de numărul copiilor, conform următoarei clasificări:

a) în cazul a doi copii: 5 %.

b) în cazul a trei copii: 10 %.

c) în cazul a patru sau mai mulți copii: 15 %.

În vederea stabilirii dreptului la suplimentul respectiv, precum și a valorii sale, se iau în considerare numai copiii născuți sau adoptați anterior evenimentului care conferă dreptul la pensia corespunzătoare.

2. În cazul în care valoarea pensiei recunoscute inițial depășește limita prevăzută la articolul 57 fără aplicarea suplimentului, suma pensiei și a suplimentului nu poate depăși limita menționată majorată cu 50 % din suplimentul aplicat.

De asemenea, dacă valoarea pensiei recunoscute atinge limita prevăzută la articolul 57 doar prin aplicarea parțială a suplimentului, persoana interesată are de asemenea dreptul la 50 % din partea de supliment care depășește limita maximă în vigoare la acel moment.

În cazul în care, în temeiul unui act cu putere de lege sau al unei norme administrative, plafonul poate fi depășit din alte motive, suplimentul se stabilește în conformitate cu prezentul alineat, luându-se drept cuantum inițial al pensiei cuantumul plafonului în vigoare la acel moment.

În cazul în care pensia care urmează să fie suplimentată se calculează *pro rata temporis*, prin adunarea stagiilor de cotizare în conformitate cu reglementările internaționale, suplimentul se stabilește în funcție de pensia teoretică cuvenită, iar la rezultatul obținut se aplică prorata corespunzătoare.

[…]

4. Suplimentul la pensie nu este aplicabil în cazurile de pensionare anticipată voluntară a persoanei interesate și nici în cazurile de pensionare parțială prevăzute la articolele 208 și, respectiv, 215.

Cu toate acestea, suplimentul la pensie corespunzător este aplicat odată cu trecerea de la pensionarea parțială la pensionarea completă, la împlinirea vârstei corespunzătoare în fiecare caz.

[…]”

8 Articolul 208 din LGSS, intitulat „Pensionarea anticipată voluntară a persoanei interesate”, prevede:

„1. Accesul la pensionarea anticipată voluntară al persoanei interesate este supus condițiilor următoare:

a) împlinirea unei vârste mai mici cu cel mult doi ani decât vârsta care este aplicabilă în fiecare caz în conformitate cu dispozițiile articolului 205 alineatul 1 litera a), fără a se ține seama, în acest scop, de coeficienții de reducere la care face referire articolul 206.

b) validarea unei perioade minime de cotizare efectivă de 35 de ani, fără luarea în considerare, în acest scop, a părții proporționale referitoare la prime. În aceste scopuri exclusive, numai durata serviciului militar obligatoriu sau a serviciului social de substituție este luată în considerare, cu o limită maximă de un an.

c) odată ce condițiile generale și specifice aplicabile modalității de pensionare menționate sunt validate, cuantumul pensiei care urmează să fie încasată trebuie să fie mai mare decât cuantumul pensiei minime care ar reveni persoanei interesate având în vedere situația sa familială la împlinirea vârstei de 65 de ani. În caz contrar, persoana interesată nu poate beneficia de această modalitate de pensionare anticipată.

[…]”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

9 Prin decizia INSS din 11 decembrie 2017, YJ a obținut, la cerere, permisiunea de a se pensiona în mod anticipat și de a beneficia de pensie începând de la 4 decembrie 2017. YJ a formulat o reclamație împotriva acestei decizii, susținând că INSS ar fi trebuit să îi acorde suplimentul la pensie pentru maternitate prevăzut la articolul 60 din LGSS, în condițiile în care a avut trei copii.

10 Întrucât INSS a respins această reclamație prin decizia din 9 mai 2018, pentru motivul că acest supliment la pensie pentru maternitate nu este aplicabil în cazul în care persoana interesată a optat pentru pensionarea anticipată, YJ a sesizat Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (Tribunalul pentru Litigii de Muncă nr. 3 din Barcelona, Spania). În fața instanței de trimitere, ea susține în esență că articolul 60 din LGSS conduce la o discriminare față de femeile care, pentru motivul că au optat pentru o pensionare anticipată, nu pot beneficia de respectivul supliment la pensie pentru maternitate.

11 Instanța de trimitere amintește că, prin Hotărârea din 12 decembrie 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Supliment la pensie pentru mame) (C-450/18, EU:C:2019:1075), Curtea a considerat că articolul 60 din LGSS, care nu intră nici în domeniul de aplicare al derogării prevăzute la articolul 4 alineatul (2) din Directiva 79/7, nici în cel al derogării prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din această directivă, constituie o discriminare directă pe criterii de sex interzisă de directiva menționată.

12 Instanța de trimitere adaugă că nu există niciun motiv pentru a nu aplica *mutatis mutandis* raționamentul adoptat de Curte în această hotărâre în privința tuturor femeilor care se găsesc în aceeași situație, indiferent de forma și data de acces la sistemul de pensii care beneficiază de același supliment la pensie pentru maternitate.

13 Astfel, instanța de trimitere ridică problema dacă regimul prevăzut la articolul 60 din LGSS, în temeiul căruia femeile care, precum YJ, optează pentru o pensionare anticipată sunt excluse de la beneficiul suplimentului la pensie pentru maternitate prevăzut la acest articol, spre deosebire de cele care se pensionează la vârsta obișnuită prevăzută sau care se pensionează anticipat ca urmare a activității desfășurate în cursul vieții lor profesionale, ca urmare a unui handicap sau a încetării activității în perioada care precedă imediat pensionarea din motive care nu le sunt imputabile, este în conformitate cu principiul de drept al Uniunii care garantează egalitatea de tratament în sens larg, respectiv între bărbați și femei, dar și între femei și dacă acest regim nu ar constitui astfel o discriminare directă, în sensul Directivei 79/7.

14 În aceste condiții, Juzgado de lo Social nº 3 de Barcelona (Tribunalul pentru Litigii de Muncă nr. 3 din Barcelona) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebarea preliminară:

„O dispoziție precum articolul 60 alineatul 4 din [LGSS], care exclude de la acordarea suplimentului de maternitate femeile care se pensionează în mod voluntar, spre deosebire de cele care se pensionează de asemenea în mod voluntar, dar la vârsta obișnuită prevăzută sau de cele care se pensionează în mod anticipat, însă ca urmare a activității desfășurate în cursul vieții profesionale, pe motiv de incapacitate sau pentru că au încetat munca înainte de împlinirea vârstei de pensionare din motive neimputabile lor înșeși, poate fi considerată o discriminare directă în sensul Directivei 79/7?”

Cu privire la întrebarea preliminară

15 Cu titlu introductiv, este necesar să se sublinieze că, în cererea sa de decizie preliminară, instanța de trimitere se referă în mod general la Directiva 79/7, fără a indica dispoziția sau dispozițiile din această directivă a căror interpretare o solicită.

16 Cu aceste precizări, reiese atât din formularea întrebării adresate, cât și din explicațiile furnizate de instanța de trimitere în cererea de decizie preliminară că această întrebare urmărește în realitate stabilirea existenței unei discriminări directe pe criterii de sex, în sensul Directivei 79/7, care este interzisă de articolul 4 alineatul (1) din această directivă, care prevede că principiul egalității de tratament presupune inexistența oricărei discriminări pe criterii de sex, în raport, direct sau indirect, în special cu starea civilă sau familială a persoanei în cauză.

17 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte instituite la articolul 267 TFUE, este de competența acesteia din urmă să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată, și, din această perspectivă, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebările care îi sunt adresate (Hotărârea din 3 martie 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punctul 27 și jurisprudența citată).

18 Prin urmare, pentru a oferi instanței de trimitere un răspuns util, întrebarea adresată trebuie înțeleasă în sensul că urmărește în esență să stabilească dacă articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 trebuie interpretat ca opunându-se unei reglementări naționale care prevede, în favoarea femeilor care au avut cel puțin doi copii biologici sau adoptați, un supliment la pensie pentru maternitate în cazul pensionării la vârsta obișnuită prevăzută sau al pensionării anticipate pentru anumite motive prevăzute de lege, însă nu în cazul pensionării anticipate voluntare a persoanei interesate.

19 În această privință, trebuie amintit că noțiunea de „discriminare directă pe criterii de sex”, prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7, trebuie înțeleasă în sensul că acoperă orice situație în care o persoană este tratată într-un mod mai puțin favorabil din cauza sexului în raport cu o altă persoană care este, a fost sau va fi într-o situație comparabilă [Hotărârea din 26 iunie 2018, MB (Schimbare de sex și pensie pentru limită de vârstă), C-451/16, EU:C:2018:492, punctul 34]. Rezultă că, pentru ca o discriminare directă să poată fi „pe criterii de sex”, trebuie ca o persoană să fie tratată în mod defavorabil din cauza apartenenței sale la sexul masculin sau la sexul feminin.

20 În plus, trebuie subliniat că, în conformitate cu titlul său și cu articolul 1 coroborat cu primul și al doilea considerent, obiectivul Directivei 79/7 îl constituie aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale. Pe de altă parte, convenția de scriere definită la articolul 1 din această directivă atestă că expresia „principiul egalității de tratament”, utilizată în restul directivei menționate, trebuie înțeleasă în sensul că se referă prin abreviere la „principiul egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale”.

21 În consecință, noțiunea „discriminare pe criterii de sex”, care figurează la articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7, nu poate viza decât cazurile de discriminare între lucrătorii de sex masculin, pe de o parte, și lucrătorii de sex feminin, pe de altă parte.

22 În aceste condiții, articolul 4 alineatul (1) din Directiva 79/7 nu poate fi analizat în sensul că constituie o dispoziție de drept al Uniunii care garantează egalitatea de tratament în sens larg, respectiv și între persoane care aparțin aceluiași sex. Dimpotrivă, noțiunea de „discriminare directă pe criterii de sex” prevăzută de această dispoziție implică o situație în care lucrătorii sunt tratați într-un mod mai puțin favorabil din cauza apartenenței lor la sexul masculin sau feminin în raport cu alți lucrători de sex opus aflați într-o situație comparabilă.

23 În speță, situația în discuție în litigiul principal privește o femeie care, pentru că a optat pentru pensionare anticipată, nu poate beneficia de un supliment la pensie pentru maternitate și, astfel, consideră că este tratată mai puțin favorabil decât femeile care, pentru că au ieșit la pensie la vârsta obișnuită prevăzută sau s-au pensionat anticipat pentru anumite motive prevăzute de lege, pot beneficia de acest supliment la pensie.

24 Or, Directiva 79/7 nu se poate aplica în privința unei asemenea situații, în condițiile în care criteriul din cauza căruia acordarea respectivului supliment la pensie pentru maternitate este refuzată femeilor care se pensionează anticipat în mod voluntar nu depinde de sexul lucrătorului respectiv, ci de modalitățile de acces la pensie al acestuia, pretinsul tratament discriminatoriu nefiind astfel „pe criterii de sex”. Mai mult, situația respectivă vizează nu o discriminare între lucrătorii de sex masculin, pe de o parte, și lucrătorii de sex feminin, pe de altă parte, ci o pretinsă încălcare a egalității de tratament între lucrătorii de sex feminin.

25 Această concluzie nu este repusă în discuție de Hotărârea din 12 decembrie 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Supliment la pensie pentru mame) (C-450/18, EU:C:2019:1075), chiar dacă acea cauză în care s-a pronunțat hotărârea menționată privea aceeași reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal. Astfel, în acea cauză, reclamantul din litigiul principal era un lucrător de sex masculin care considera că era tratat într-un mod mai puțin favorabil decât lucrătorii de sex feminin, având în vedere că respectivul supliment la pensie pentru maternitate îi era refuzat pentru motivul că aparținea sexului masculin. În hotărârea menționată, Curtea și-a putut astfel întemeia

raționamentul pe Directiva 79/7 întrucât încălcarea egalității de tratament astfel invocată privea lucrătorii de sex masculin în raport cu lucrătorii de sex feminin și, în consecință, era întemeiată pe sexul lucrătorului respectiv, situație care nu se regăsește în speță.

26 În aceste condiții, trebuie considerat că situația în discuție în litigiul principal nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 79/7.

27 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că Directiva 79/7 nu se aplică unei reglementări naționale care prevede, în favoarea femeilor care au avut cel puțin doi copii biologici sau adoptați, un supliment la pensie pentru maternitate în cazul pensionării la vârsta obișnuită prevăzută sau al pensionării anticipate pentru anumite motive prevăzute de lege, însă nu în cazul pensionării anticipate voluntare a persoanei interesate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

28 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară:

Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale nu se aplică unei reglementări naționale care prevede, în favoarea femeilor care au avut cel puțin doi copii biologici sau adoptați, un supliment la pensie pentru maternitate în cazul pensionării la vârsta obișnuită prevăzută sau al pensionării anticipate pentru anumite motive prevăzute de lege, însă nu în cazul pensionării anticipate voluntare a persoanei interesate.

Semnături